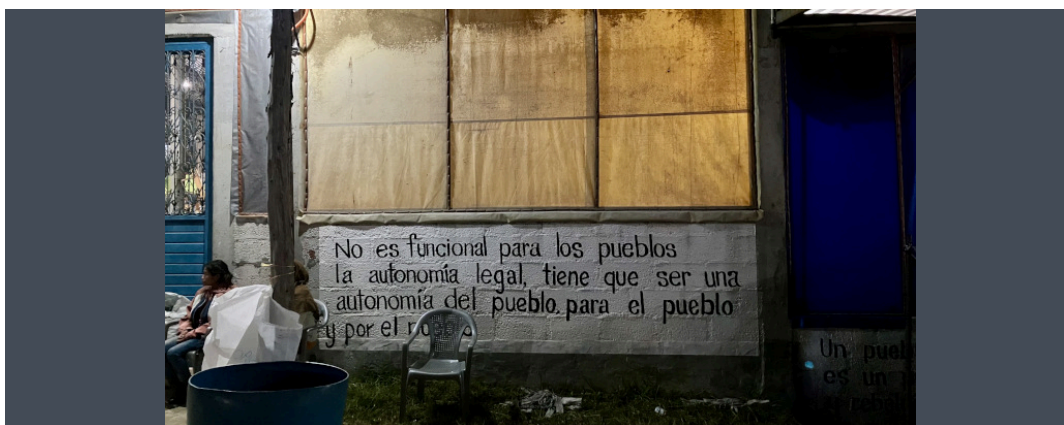

27/07/2026

Alternatives enxarxades per fer front a l'estat: l'autonomia zapatista i la informalitat com a resistència

Des de l'aixecament zapatista contra la violència estatal i el neoliberalisme, les comunitats indígenes de Chiapas produeixen i distribueixen, entre d'altres, cafè per a sostenir materialment la seva autonomia. Una recerca recent estudia la relació que es forma gràcies al comerç solidari d'aquest cafè i proposa repensar el concepte d'«informalitat» en aquestes produccions i distribucions que formen una infraestructura política sòlida i col·lectiva.

Autonomía del pueblo. Territoris autònoms, Altos de Chiapas, 31 de desembre de 2024. Foto: Miria Gambardella

Des de l'aixecament zapatista de 1994, les comunitats indígenes de Chiapas han construït formes pròpies d'organització política, social i econòmica dins de territoris autònoms. Aquestes experiències han estat una resposta local a la violència de l'Estat i del neoliberalisme i també s'han convertit en una font d'inspiració per a moviments socials i iniciatives de transformació arreu del món.

En aquest treball analitzem com l'autonomia zapatista es construeix i es manté a través de xarxes de solidaritat econòmica, centrant-nos especialment en la producció i distribució de cafè. A partir de diversos treballs de camp fets entre Europa i Chiapas al llarg de diversos

anys, explorem com pagesos zapatistes i col·lectius activistes europeus teixeixen relacions que van més enllà del mercat convencional i de les institucions estatals. El comerç solidari de cafè zapatista no és només una activitat econòmica: és una pràctica política quotidiana. A través d'aquesta xarxa transnacional, les comunitats zapatistes busquen sostenir la seva autonomia materialment, mentre que els col·lectius europeus hi participen com a part d'un projecte anticapitalista més ampli. Aquestes relacions no estan exemptes de tensions, contradiccions i límits, però precisament en aquestes friccions es fa visible com l'autonomia es construeix de manera relacional i situada.

L'article proposa repensar el concepte d'«informalitat», sovint associat a precarietat o absència d'organització. En el cas zapatista, moltes pràctiques econòmiques que queden fora de la regulació estatal formen part d'una infraestructura política sòlida i col·lectiva, orientada a resistir la lògica neoliberal i a defensar formes de vida pròpies. Això ens permet qüestionar les visions que redueixen la resistència a actes invisibles o a estratègies de supervivència sense projecte polític. A través del diàleg entre l'antropologia marxista i el pensament decolonial, aquest estudi mostra que les resistències anticapitalistes actuals no poden entendre's només des de categories occidentals ni com a alternatives tancades.

Les xarxes de solidaritat al voltant del cafè zapatista revelen formes d'organització que combinen lluita quotidiana, imaginació política i aliances transnacionals, posant en joc altres maneres de pensar l'economia, el poder i la vida col·lectiva.

Miria Gambardella

Doctoranda al Departament d'Antropologia Social i Cultural
Universitat Autònoma de Barcelona

Referències

Gambardella, M. (2025). **Networked alternatives against the state: zapatista autonomy and informality as resistance**. *Dialectical Anthropology*. <https://doi.org/10.1007/s10624-025-09802->

[View low-bandwidth version](#)